

Κυρίες και κύριοι σύνεδροι

Θέλω και εγώ με τη σειρά μου να ευχαριστήσω την Ένωσή μας, την Ένωση Εισαγγελέων Ελλάδας και τον Δικηγορικό Σύλλογο Μυτιλήνης, που συνδιοργάνωσαν το διήμερο επιστημονικό αυτό συνέδριο για την τιμητική πρόσκλησή τους να είμαι μία από τους εισηγητές του συνεδρίου.

Η δική μου εισήγηση έχει ως ειδικότερο θέμα την αποσυμφόρηση της δικαστικής ύλης και επιτάχυνση της ποινικής δικαιοσύνης με τους θεσμούς της αποχής από την ποινική δίωξη και της ποινικής διαπραγμάτευσης. Τα τελευταία χρόνια με τους νέους κώδικες έγιναν νομοθετικές μεταβολές με τις οποίες εισήχθησαν στο δικονομικό μας σύστημα θεσμοί που αποτελούν εναλλακτικές μορφές περάτωσης της ποινικής διαδικασίας, οποίοι, αν τύχουν ευρείας εφαρμογής μπορούν πράγματι να επιφέρουν σημαντική ελάφρυνση στην ήδη βεβαρημένη απονομή της δικαιοσύνης.

Τέτοιες εναλλακτικές διαδικασίες, που συνιστούν μορφές δικονομικού συμβιβασμού για την περαίωση της ποινικής διαδικασίας, είναι και οι προβλεπόμενες στο τέταρτο κεφάλαιο του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και συγκεκριμένα στα άρθρα 45 έως και 49, περιπτώσεις αποχής από την ποινική δίωξη, για την οικονομία όμως του χρόνου, η εισήγηση μου θα περιορισθεί στις διατάξεις των

άρθρων 48 και 49 ΚΠΔ, που προβλέπουν τις περιπτώσεις αποχής από την ποινική δίωξη πλημμελημάτων υπό όρους και κακουργημάτων υπό όρους, αντίστοιχα, στις οποίες πρόσφατα με το τον νόμο 5090/2024, επήλθαν κάποιες σημαντικές τροποποιήσεις. Οι ρυθμίσεις των συγκεκριμένων διατάξεων που οδηγούν στο ατιμώρητο του δράστη ορισμένων εγκλημάτων, αποτελούν ουσιαστικά μια εξαίρεση από τη θεμελιώδη δικονομική αρχή της νομιμότητας ή υποχρεωτικής δίωξης των εγκλημάτων, εφαρμόζονται στο στάδιο της ποινικής προδικασίας και μάλιστα κατά το χρονικό διάστημα πριν από την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του δράστη (εκτός βέβαια από τις περιπτώσεις των άρ. 48 παρ. 7 και 49 παρ. 4 ΚΠΔ, κατά τις οποίες είναι δυνατή η εφαρμογή των άνω ρυθμίσεων και μετά την άσκηση ποινικής δίωξης, από το δικαστήριο), σε αντίθεση με εκείνες τις μορφές παρεμφερών δικονομικών συμφωνιών, που περιγράφονται στα άρθρα 301-303 ΚΠΔ και λαμβάνουν χώρα μετά την άσκηση ποινικής δίωξης κατά του δράστη για τα αναφερόμενα σε αυτές εγκλήματα, ενώ παράλληλα αποτελούν και μορφές αποκαταστατικής δικαιοσύνης, εφόσον εν πολλοίς προϋποθέτουν την εντελή ικανοποίηση του παθόντος, δηλαδή την πλήρη αποκατάσταση της προκληθείσας από το έγκλημα ζημίας εκ μέρους του δράστη, κάτι που δεν συμβαίνει με την ποινική διαπραγμάτευση (άρ. 303 ΚΠΔ), παρά μόνο κατ' εξαίρεση (παρ. 2 εδ. τελευταίο, με την οποία

οποίο προβλέπεται, εφόσον πρόκειται για εγκλήματα του άρθρου 301 παρ. 1 ΚΠΔ, το δικαίωμα του εισαγγελέα, να εξαρτήσει την έναρξη της διαπραγμάτευσης από την πλήρη αποκατάσταση της ζημίας ή από τη σοβαρή προσπάθεια του υπαιτίου να αποκαταστήσει τη ζημία).

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 48 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπως ισχύει ήδη από 1-5-2024, μετά την τροποποίησή του με το άρθρο 68 του Ν. 5090/2024, το οποίο προβλέπει την αποχή από την ποινική δίωξη πλημμελημάτων που απειλούνται στον νόμο με ποινή φυλάκισης έως τριών (3) ετών με ή χωρίς χρηματική ποινή ή παροχή κοινωφελούς εργασίας, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών μπορεί, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Εισαγγελέα Εφετών πλέον και όχι της σύμφωνης γνώμης του οριζόμενου από το διευθύνοντα από το δικαστήριο πρωτοδίκη - και εφόσον συντρέχουν επαρκείς ενδείξεις ενοχής - να απόσχει προσωρινά από την ποινική δίωξη με αιτιολογημένη διάταξή του, υπό τον όρο ότι αυτός στον οποίο αποδίδεται η πράξη, θα συναινέσει να εκπληρώσει τους όρους που κρίνονται ως κατάλληλοι να ικανοποιήσουν το δημόσιο συμφέρον για τη δίωξη και να μειώσουν τις συνέπειες της πράξης. Για τον λόγο αυτόν, ο εισαγγελέας καλεί αυτόν στον οποίο αποδίδεται η πράξη, να εμφανισθεί ενώπιον του μόνος του ή με συνήγορο. Τέτοιοι όροι είναι ιδίως: α) η ουσιώδης προσπάθεια συμφιλίωσης με τον παθόντα, β) η καταβολή ορισμένου χρηματικού

ποσού σε φιλανθρωπική οργάνωση ή σε κοινωφελές ταμείο, γ) η συμμόρφωση σε υφιστάμενη υποχρέωση διατροφής, δ) η συμμετοχή σε πρόγραμμα κοινωνικής εκπαίδευσης, ε) η παρακολούθηση ορισμένου αριθμού μαθημάτων οδήγησης. Στην ίδια διάταξη προστέθηκε ακόμη τελευταίο εδάφιο, που ορίζει ότι: Η περίπτωση αυτής της αποχής και η ακολουθούμενη διαδικασία, δηλαδή τα εδάφια 1 έως και 3 της §1 εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις απόπειρας ή συμμετοχής, θέτοντας έτσι τέλος στην όποια αμφισβήτηση είχε δημιουργηθεί αναφορικά με το ζήτημα αυτό. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι δεν αποκλείεται στις ρυθμίσεις του άρθρου 48 §1 να υπαχθούν και ελαφρύτερα πλημμελήματα, τα οποία καταλαμβάνονται και από τις ρυθμίσεις του άρθρου 45 §2 ΚΠΔ (δηλαδή πλημμελήματα που επισύρουν ποινή φυλάκισης έως 1 έτος ή χρηματική ποινή ή και τις δύο ποινές ή με παροχή κοινωφελούς εργασίας), στις περιπτώσεις εκείνες που ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών κρίνει ότι πρέπει να επιβληθούν κάποιοι όροι, προκειμένου να μειωθούν οι συνέπειες της πράξης και να ικανοποιηθεί το δημόσιο συμφέρον για δίωξη.

Στην §2 του ιδίου άρθρου που αφορά στα ρητώς αναφερόμενα σε αυτήν πλημμελήματα (που προβλέπονται στα άρθρα 216, 242 παρ. 1 και 2, 375 παρ. 1, 386 παρ. 1 εδάφιο α', 386Α παρ. 1, 386Β παρ. 1 περ. α' και 390 παρ. 1 εδάφιο α' ΠΚ και στους νόμους 1599/1986, 2960/2001, 4557/2018 και

4174/2013) - απαλείφθηκε ο καταργηθείς Ν. 2.803/2000 - η δυνατότητα του Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών να απόσχει από την ποινική δίωξη με αιτιολογημένη διάταξή του υπό τον όρο της πλήρους αποκατάστασης της προκληθείσας ζημίας με την αποδεδειγμένη καταβολή ή κατά δήλωση του παθόντος του κεφαλαίου και των τόκων υπερημερίας, λαμβάνει χώρα κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Εισαγγελέα Εφετών και όχι της σύμφωνης γνώμης του οριζόμενου από το διευθύνοντα από το δικαστήριο πρωτοδίκη. Για τον λόγο αυτόν ο εισαγγελέας καλεί αυτόν, στον οποίο αποδίδεται η πράξη, να εμφανισθεί ενώπιον του μόνος του ή με συνήγορο και, αν το κρίνει αναγκαίο, προηγουμένως τον παθόντα. Ενώ προστέθηκε τελευταίο εδάφιο σύμφωνα με το οποίο: στην απόπειρα των πράξεων του πρώτου εδαφίου αρκεί η δήλωση του παθόντος ή των κληρονόμων του ότι έχουν ικανοποιηθεί.

Περαιτέρω στην §5 αυτού ορίζεται ότι εφόσον αυτός στον οποίο τέθηκαν οι όροι τους τηρήσει, ο εισαγγελέας εκδίδει διάταξη με την οποία απέχει οριστικά από την ποινική δίωξη την οποία κοινοποιεί στον Εισαγγελέα Εφετών για τη σύμφωνη γνώμη του και όχι στον ορισθέντα πρωτοδίκη σε εναρμόνιση με τις §§1 και 2.

Στο άρθρο 49 Κ.Π.Δ, που αφορά την αποχή από την ποινική δίωξη κακουργημάτων με όρου οι μόνες τροποποιήσεις που επέφερε στο άρθρο αυτό ο Νόμος 5090/2024 (άρθρο 69 του νόμου) ήταν η απάλειψη

του καταργηθέντος Ν. 2.803/2000 και η αντικατάσταση του αρμοδίου προς επικύρωση της διάταξης της προσωρινής και σε περίπτωση εκπλήρωσης των όρων οριστικής αποχής από τη δίωξη. Ειδικότερα αντικαταστάθηκε και εδώ ο οριζόμενος από τον διευθύνοντα το δικαστήριο πρωτοδίκη από τον Εισαγγελέα Εφετών. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 5090/2024, κρίθηκε σκόπιμη η αντικατάσταση του αρμοδίου δικαστικού προσώπου προς επικύρωση της διάταξης προσωρινής ή οριστικής αποχής από τη δίωξη στα άρθρα 48 και 49 Κ.Π.Δ., για λόγους δογματικής ευταξίας και δικονομικής αναλογικότητας έτσι ώστε να υφίσταται και εναρμόνιση με άλλες παρεμφερείς διαδικασίες προ του σταδίου άσκησης της ποινικής δίωξης, π.χ. αρχειοθέτηση με έγκριση του Εισαγγελέα Εφετών σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43.

Δηλαδή πλέον η αποχή από την ποινική δίωξη είτε προσωρινή είτε οριστική είναι αμιγώς πλέον εισαγγελική διαδικασία του πρώτου και του δευτέρου βαθμού.

Τέλος, το άρθρο 50 του Κ.Π.Δ. περί αποχής μετά από εντελή ικανοποίηση του παθόντος καταργήθηκε λόγω της αλληλοεπικάλυψής του με τις διατάξεις των άρθρων 381 §§1 και 2 και 405 §2 του Π.Κ., αιτιολογία όμως που κατά την επικρατούσα στη θεωρία άποψη, τυγχάνει μη ορθή και πειστική και τούτο διότι με τις διατάξεις των άρθρων 381 και 405 Π.Κ. εισάγονται ρυθμίσεις αποκλειστικά

ουσιαστικού ποινικού δικαίου, οι οποίες με την κατάργηση του άρθρου 50 ΚΠΔ, δεν βρίσκουν δικονομικό αντίκρουσμα για την υλοποίησή τους και συνεπώς η σχετική διάταξη ναί μεν δεν ήταν περιττή, ωστόσο θα έπρεπε το περιεχόμενο αυτής να στοιχίζεται απόλυτα με το αντίστοιχο περιεχόμενο των άρθρων 381 και 405 Π.Κ., ειδικότερα όσον αφορά τις προϋποθέσεις που θα έπρεπε να τηρήσει ο δράστης για να τύχει εφαρμογής της διάταξης του μέχρι πρότινος ισχύοντος άρθρου 50, οι οποίες ήταν σαφώς αυστηρότερες σε σχέση με τους αντίστοιχους όρους των άρθρων 381 και 405 Π.Κ.

Στην ποινική διαπραγμάτευση με τα άρθρ 83 και 94 του Ν. 5090/2024 επήλθαν επίσης σημαντικές τροποποιήσεις.

Ειδικότερα με το άρθρο 83 του Ν. 5090/2024, που ισχύει από 1-5-2024, κατά το άρθρο 138 παρ. 1 του ίδιου νόμου, διευρύνθηκε η δυνατότητα εφαρμογής του θεσμού της ποινικής διαπραγμάτευσης ώστε να λειτουργεί πλέον και στα πλαίσια του πριν από την άσκηση της ποινικής δίωξης διαδικαστικού σταδίου, ήτοι στην προκαταρκτική εξέταση ή την αστυνομική προανάκριση. Στην περίπτωση αυτή η ποινική δίωξη ασκείται με παραγγελία προανάκρισης ώστε να απαγγελθεί η κατηγορία για τους σκοπούς του παραπάνω θεσμού, οπότε στην περίπτωση αυτή δεν λαμβάνεται απολογία του κατηγορουμένου για την περάτωσή της. Για τον λόγο αυτό, αυτονόητη ήταν η τροποποίηση επίσης, με το ίδιο ως άνω

άρθρο 83 του Ν. 5090/2024 και του άρθρου 245 §1 Κ.Π.Δ. και προβλέφθηκε, με προσθήκη φράσεων στο εδ. γ' ότι παραγγελία για προανάκριση δίδεται επίσης «στην περίπτωση εκείνη κατά την οποία στη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης ή αυτεπάγγελτης προανάκρισης για πλημμέλημα έχει υποβληθεί από τον ύποπτο αυτοτελώς αίτημα ποινικής διαπραγμάτευσης προκειμένου αυτή να διενεργηθεί και χωρίς να ισχύει η υποχρέωση απολογίας για την περάτωσή της. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η παραγγελία προανάκρισης ισοδυναμεί με άσκηση ποινικής δίωξης κατά το άρθρο 43 ΚΠΔ.».

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, η προσθήκη αυτή στην §1 του άρθρου 245 ΚΠΔ κάλυψε το νομοθετικό κενό που υπήρχε στις περιπτώσεις που υφίσταται βούληση υπαγωγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης επί πλημμελήματος στο στάδιο της προδικασίας και πριν από την άσκηση της ποινικής δίωξης. Η διατύπωση της διάταξης προσθέτει στις περιοριστικά αναφερόμενες περιπτώσεις διενέργειας προανάκρισης και εκείνη κατά την οποία υποβάλλεται από τον ύποπτο αίτημα διαπραγμάτευσης κατά το πρότερο της ποινικής δίωξης δικονομικό στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης ή της αστυνομικής προανάκρισης. Η ποινική δίωξη πλέον θα μπορεί να κινείται με παραγγελία προανάκρισης μόνο προκειμένου να απαγγελθεί η κατηγορία για τους σκοπούς της

ποινικής διαπραγμάτευσης και χωρίς λήψη απολογίας του κατηγορουμένου. Η εν λόγω ρύθμιση, βάσει της αιτιολογικής έκθεσης, θα εξυπηρετήσει περιπτώσεις που σε πρώιμο στάδιο συνειδητοποιημένοι ως προς την ποινική τους ευθύνη κατηγορούμενοι επιθυμούν να ενταχθούν στη διαδικασία διαπραγμάτευσης και να μην υποστούν τη βάσανο της ζώσας ακροαματικής διαδικασίας (π.χ. κατηγορούμενος για αυτεπαγγέλτως διωκόμενο πλημμέλημα που έχει ήδη ομολογήσει κατά την αστυνομική προανάκριση) και με αυτό τον τρόπο θα εξοικονομηθούν άσκοπες πολυδάπανες και ψυχοφθόρες (για διαδίκους) δικονομικές ενέργειες (προσδιορισμός δικασίμου, κλήση διαδίκων και μαρτύρων κ.λπ.).

Ως προς τις επιμέρους τροποποιήσεις του άρθρου 303 Κ.Π.Δ

Καταρχάς ο νομοθέτης διατήρησε τη διαδικασία διαπραγμάτευσης στα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα με εξαίρεση τα κακούργηματα που επισύρουν ποινή και ισόβιας κάθειρξης, που προβλέπονται στο άρθρο 187 Α (δηλαδή περί τρομοκρατικών πράξεων και τρομοκρατικής οργάνωσης) όπως και όσα προβλέπονται στο 19^ο κεφάλαιο του Π.Κ. δηλαδή τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής, λόγω της αυξημένης ηθικοκοινωνικής απαξίας τους.

Περαιτέρω, με το άρθρο 94 του Ν. 5090/2024 αιτήματος ποινικής διαπραγμάτευσης μέχρι και την παρέλευση δέκα (10) ημερών από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης στο ακροατήριο του αρμοδίου δικαστηρίου. Επίσης, προστέθηκε στο τέλος της 1^{ης} παραγράφου ότι: Η αίτηση του κατηγορουμένου που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο υποβάλλεται μόνο μία (1) φορά σε κάθε δικονομικό στάδιο. Σε κάθε περίπτωση, ο αρμόδιος εισαγγελέας δύναται, αν κρίνει πως η υπόθεση είναι κατάλληλη προς διαπραγμάτευση με βάση τα στοιχεία του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 ταυτόχρονα με την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης στο ακροατήριο του αρμοδίου δικαστηρίου, να καλέσει τον κατηγορούμενο ενώπιον του σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2, προκειμένου να επιχειρηθεί η υπαγωγή της υπόθεσης στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης.

Η τροποποίηση της §1 του άρθρου 303 ΚΠΔ έρχεται, όπως αναφέρεται στην οικεία αιτιολογική έκθεση, να συμπληρώσει διαπιστωμένο νομοθετικό κενό, με την πρόβλεψη πλέον της δυνατότητας να αιτηθεί ο κατηγορούμενος, κατά την προπαρασκευαστική διαδικασία, την υπαγωγή του σε ποινική διαπραγμάτευση με αυτοτελές αίτημά του που μπορεί να υποβληθεί μέχρι και την παρέλευση δέκα (10) ημερών από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης στο ακροατήριο του αρμοδίου δικαστηρίου, προσθήκη που εξυπηρετεί την

προβλέπεται για πρώτη φορά η λήψη πρωτοβουλίας του χειριζόμενου τη δικογραφία εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή εφετών αντίστοιχα, αν κρίνει πως η υπόθεση είναι κατάλληλη προς διαπραγμάτευση, ταυτόχρονα με την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης στο ακροατήριο να καλέσει τον κατηγορούμενο ενώπιον του προς διαπραγμάτευση. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη έχω την προσωπική άποψη ότι θα λειτουργήσει θετικά προς την κατεύθυνση της διεύρυνσης εφαρμογής στην πράξη από τους εισαγγελείς του θεσμού της ποινικής διαπραγμάτευσης, παρά τις εύλογες επιφυλάξεις ότι η πρωτοβουλία για την διαπραγμάτευση θα πρέπει να ανήκει κατ' εξοχήν στον κατηγορούμενο και όχι στον εισαγγελέα, προκειμένου να διασφαλίζεται αφενός μεν το ελεύθερο και ανεπηρέαστο της απόφασής του και αφετέρου να υφίσταται ένα minimum συμφωνίας της σχετικής ρύθμισης με το τεκμήριο αθωότητας.

Αυτονόητο είναι ότι αυτή η πρόσκληση του εισαγγελέα (προς διαπραγμάτευση) θα αποτελεί ξεχωριστό έγγραφο με ξεχωριστό αποδεικτικό επίδοσης (και όχι αναγραφή της επίδοσης αυτής στο ίδιο αποδεικτικό επίδοσης της κλήσης ή του κλητηρίου που επισυνάπτεται στη δικογραφία) διότι σε περίπτωση μη επίτευξης θα πρέπει να καταστραφεί κατά τα προβλεπόμενα στην §3 του ιδίου άρθρου.

Οι εν λόγω δυνατότητες που παρέχουν οι νομοθετικές παρεμβάσεις κρίθηκε από το νομοθέτη ότι θα συμβάλλουν ουσιωδώς, σε περίπτωση μάλιστα που η διαπραγμάτευση έχει θετική έκβαση, στην οικονομία της δίκης μέσω της εξοικονόμησης άσκοπων δικονομικών ενεργειών (όπως κλήσεις μαρτύρων). Σε αντίθετη περίπτωση (αρνητικής έκβασης) η ποινική διαδικασία συνεχίζεται κανονικά με τη διαδικασία ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου στην οποία έχει προσδιοριστεί η προς εκδίκαση υπόθεση.

Σε κάθε περίπτωση, και προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος καταχρηστικής άσκησης και παρέλκυσης της ποινικής δίκης προβλέπεται η υποβολή του αιτήματος διαπραγμάτευσης εκ μέρους του κατηγορουμένου που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της §1 να λαμβάνει χώρα μόνο μία φορά, καθ' όλα τα δικονομικά στάδια -επισημαίνεται η προφανής διαφοροποίηση της διατύπωσης της οικείας αιτιολογικής έκθεσης «καθ' όλα τα δικονομικά στάδια» από την αντίστοιχη διατύπωση του γράμματος του νόμου «σε κάθε διαδικαστικό στάδιο» υπέρ βέβαια της πρόβλεψης του νόμου - (δηλαδή ένα στην προδικασία και ένα στην προπαρασκευαστική πλην της αναφερόμενης στην §7), συνεπώς μεταγενέστερα αιτήματα θα απορρίπτονται ως απαράδεκτα.

Στην §2 ορίζεται ότι μετά την υποβολή αιτήματος του κατηγορουμένου σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρ. 1, η δικογραφία διαβιβάζεται, σε οποιοδήποτε δικονομικό στάδιο και αν εκκρεμεί, επί μεν των πλημμελημάτων στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών επί δε των κακουργημάτων στον εισαγγελέα εφετών για τις δικές τους περαιτέρω ενέργειες.

Όπως δε ορίζεται στην 3^η παράγραφο, αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου, η ποινική διαδικασία συνεχίζεται κανονικά από το δικονομικό στάδιο που είχε διακοπεί λόγω της υποβολής αιτήματος διαπραγμάτευσης, ως προστέθηκε. Και εκτός της γραπτής αίτησης του κατηγορουμένου και η αυτεπάγγελτη πρόσκληση του εισαγγελέα, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της §1, θα θεωρούνται ως ουδέποτε υποβληθείσες, θα καταστρέφονται με το οικείο υλικό και τυχόν αντίγραφα τους δεν θα λαμβάνονται υπόψη σε κανένα στάδιο της δίκης και σε καμία άλλη διαδικασία.

Άλλη μια ουσιώδης τροποποίηση επήλθε στην παράγραφο 4 εδ. γ' του άρθρου 303, με την οποία, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, εξορθολογίζεται το πλαίσιο των ποινών για να είναι εναρμονισμένο με το νέο πλαίσιο της §2 του άρθρου 52 του Π.Κ., ενώ προβλέφθηκε παράλληλα με την προσθήκη πέμπτου εδαφίου στην παράγραφο 4 ότι στην περίπτωση που το αίτημα για ποινική

διαπραγμάτευση υποβάλλεται από τον κατηγορούμενο αμέσως μετά την άσκηση της ποινικής δίωξης «κατά το προδικαστικό δικονομικό στάδιο», στον τρόπο έκτισης της συμφωνηθείσας ποινής μπορεί να περιλαμβάνεται και η δυνατότητα απόλυσης υπό όρο μετά από τη συμπλήρωση των δύο πέμπτων (2/5) πλασματικής έκτισης και ενός τρίτου (1/3) πραγματικής παραμονής στο σωφρονιστικό κατάστημα, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 6 του άρθρου 105B Π.Κ., αντίστοιχα (εξαιρουμένων ρητά, όμως, από την παραπάνω ευνοϊκή ρύθμιση των κακουργημάτων του δευτέρου εδαφίου της παρ. 6 του ανωτέρω άρθρου (ήτοι των άρθρων 22 και 23 του Ν. 4139/2013, του άρθρου 30 του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης, των άρθρων 134, 187, 187 Α, των περ. γ' και δ' της παρ. 1 του άρθρου 265, της παρ. 1 του άρθρου 299, των άρθρων 323^Α, 324, 380, 385, καθώς και γι' αυτά του 19^{ου} Κεφαλαίου του Ειδικού Μέρους του Π.Κ.)). Ειδικότερα: Αφού ο κατηγορούμενος, λάβει γνώση των στοιχείων της δικογραφίας, και συμφωνήσει με τον εισαγγελέα την επιβλητέα ποινή, συντάσσεται πρακτικό διαπραγμάτευσης, που υπογράφεται από τον εισαγγελέα, τον κατηγορούμενο και τον παριστάμενο συνήγορό του και εάν ο κατηγορούμενος αγνοεί την ελληνική εννοείται και από διερμηνέα. Το δε πρακτικό διαπραγμάτευσης περιέχει την ομολογία του κατηγορουμένου για την πράξη για την οποία κατηγορείται, την συμφωνηθείσα ποινή (κύρια ή/και

παρεπόμενη), καθώς και τον τρόπο έκτισής της. Η προτεινόμενη ποινή καθορίζεται με βάση την απαξία, τις συνθήκες τέλεσης της πράξης, τον βαθμό της υπαιτιότητας, καθώς και την προσωπικότητα και τους οικονομικούς όρους του κατηγορουμένου και δεν μπορεί να υπερβεί τα πέντε (5) έτη φυλάκισης στα κακουργήματα που τιμωρούνται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) έτη (ίδια ρύθμιση με την προηγούμενη διάταξη), τα εννέα (9) έτη στα κακουργήματα που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη (δεν υπήρχε αντίστοιχη διάταξη στην προηγούμενη ρύθμιση) και τα δέκα (10) έτη (αντί των επτά της προηγούμενης ρύθμισης) στα κακουργήματα που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον δέκα (10) ετών και τα δύο (2) έτη στα πλημμελήματα, ούτε μπορεί να είναι κατώτερη των τριών (3) ετών (αντί των 2 της ισχύουσας ρύθμισης) στα κακουργήματα που τιμωρούνται με πρόσκαιρη κάθειρξη. Για την αναστολή ή μετατροπή της προτεινόμενης ποινής ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 80Α (περί μετατροπής της ποινής σε χρήμα), 99 και 104Α ΠΚ. Ζήτημα τίθεται εάν τα όρια των ποινών στην ισχύουσα §4 του 303 Π.Κ. θα πρέπει τύχουν εφαρμογής σε διαπραγματεύσεις που θα λάβουν χώρα από 1.5.2024 και μετά για πράξεις που έχουν χρόνο τέλεσης έως και 30.4.2024 ή όχι θεωρουμένης της διάταξης του 303 ως αμιγώς δικονομικής. Προσωπικά έχω την άποψη ότι επειδή πρόκειται για

προβλεπόμενα πλαίσια ποινών, στο μέτρο που η επιμέτρηση της ποινής ανάγεται στον χώρο του ουσιαστικού ποινικού δικαίου, θα πρέπει να τύχει εφαρμογής η βασική αρχή της αναδρομικής ισχύος του ηπιότερου νόμου του άρθρου 2 Π.Κ. και κατά τη διαπραγμάτευση πράξεων με χρόνο τέλεσης πριν από την 1^η Μαΐου 2024, ανεξαρτήτως του χρόνου υποβολής της αίτησης του κατηγορούμενου για διαπραγμάτευση είτε δηλαδή αυτή είναι εκκρεμής προ της παραπάνω ημερομηνίας 1.5.2024 είτε υποβληθεί μετά την ημερομηνία αυτή, με αντίστοιχη εφαρμογή και των επιεικέστερων κατά περίπτωση διατάξεων όπως περί αναστολής της ποινής.

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της §5 οι §§1 και 2 του άρθρου 302 εφαρμόζονται αναλόγως. Ενόψει όμως της τροποποίησης της §1 του άρθρου 303 βάσει της οποίας, ως προειπώθηκε, ο κατηγορούμενος δύναται να υποβάλει αίτημα διαπραγμάτευσης σε κάθε περίπτωση μέχρι και την παρέλευση δέκα (10) ημερών από την επίδοση του κλητηρίου θεσπίσματος ή της κλήσης στο ακροατήριο του αρμοδίου δικαστηρίου, θα πρέπει να ερμηνευθεί ότι η αναλογική εφαρμογή της §2 του άρθρου 302 θα γίνει μόνο στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το αίτημα υποβάλλεται μετά την πάροδο δέκα ημερών από την επίδοση της κλήσης ή του κλητηρίου θεσπίσματος. Τότε, κατά τα οριζόμενα στην §2 του άρθρου 302 Κ.Π.Δ. εάν η ορισθείσα δικάσιμος υπερβαίνει τους

τέσσερις μήνες, ο εισαγγελέας μπορεί να αποσύρει την υπόθεση από αυτήν και να ορίσει κατά προτεραιότητα νέα δικάσιμο, στην οποία εισαγάγει το αίτημα του κατηγορούμενου για διαπραγμάτευση στο αρμόδιο δικαστήριο.

Αρμόδιο για την επικύρωση του πρακτικού και επιβολή ποινής είναι επί κακουργημάτων το Μονομελές Εφετείο και επί πλημμελημάτων το Μονομελές Πλημμελειοδικείο βάσει της §5 του άρθρου 303. Σύμφωνα δε με την κρατούσα άποψη, σε περίπτωση που το αίτημα για διαπραγμάτευση υποβάλλεται κατά την §7 του 303 προ της ενάρξεως της αποδεικτικής διαδικασίας στο Τριμελές πρωτοβάθμιο δικαστήριο, εφόσον επιτευχθεί συμφωνία, το πρακτικό διαπραγμάτευσης επικυρώνεται από το ίδιο το δικάζον δικαστήριο και δεν εισάγεται για επικύρωση στο Μονομελές Εφετείο ή Πλημμελειοδικείο, αντίστοιχα, αντίθετη δε άποψη όχι μόνο δεν εξυπηρετεί την οικονομία της διαδικασίας, αλλά προσκρούει ευθέως στη ρύθμιση της παρ. 7 του άρθρου 303 ΚΠΔ, όπου ρητά προβλέπεται αφενός μεν ότι η διαπραγμάτευση στην περίπτωση αυτή διεξάγεται μεταξύ του κατηγορουμένου και τους εισαγγελέα της έδρας και αφετέρου ότι η δίκη διακόπτεται για δεκαπέντε το πολύ ημέρες για τη σύνταξη του πρακτικού διαπραγμάτευσης, οπότε μετά η υπόθεση επανέρχεται στην ίδια σύνθεση.

Όταν το Δικαστήριο επικυρώσει το πρακτικό διαπραγμάτευσης και αν κηρύξει ένοχο το κατηγορούμενο επιβάλλοντας ποινή σε αυτόν, η απόφαση είναι άμεσα εκτελεστή. Μέχρι την επικύρωση του πρακτικού από το Δικαστήριο ισχύουν όλα τα δικονομικά καταναγκαστικά μέτρα σε βάρος του κατηγορουμένου.

Η απόφαση αυτή προσβάλλεται μόνο με αναίρεση.

Ελάχιστες αποφάσεις του Α.Π. έχουν εκδοθεί κατόπιν αίτησης αναίρεσης αποφάσεων που έχουν κηρύξει ένοχο τον κατηγορούμενο βάσει πρακτικού συμβιβασμού και των λοιπών στοιχείων της δικογραφίας. Πάντως έχει γίνει δεκτό νομολογιακά ότι, επί του θεσμού της ποινικής διαπραγμάτευσης, ουδεμία αποδεικτική διαδικασία λαμβάνει χώρα ενώπιον του ποινικού δικαστηρίου για τη διαπίστωση της ενοχής του κατηγορουμένου, η ομολογία της οποίας από αυτόν αποτελεί προϋπόθεση για τη σύνταξη του πρακτικού της ποινικής διαπραγμάτευσης, η δε δικαιοδοτική εξουσία του δικαστηρίου εξαντλείται στην επικύρωση του πρακτικού διαπραγμάτευσης και δεν δικαιοδοτεί αυτό ως προς την ενοχή του κατηγορουμένου αλλά ως προς τη διάρκεια της ποινής, για την επιμέτρηση της οποίας εφαρμόζει τα κριτήρια του άρθρου 79 του ΠΚ, δυνάμενο να επιβάλλει ποινή μικρότερη από τη συμφωνηθείσα μεταξύ του εισαγγελέα και του κατηγορουμένου και πάντως όχι υπερβαίνουσα αυτήν,

καθώς επίσης ερευνά αυτεπαγγέλτως τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 368 περ. β' και γ' του ΚΠΔ και τέλος δικαιούται να μεταβάλλει τον νομικό χαρακτηρισμό της πράξης μόνο προς όφελος του κατηγορουμένου.

Ενδεικτικά στην 1581/2022 απόφαση του Α.Π. με την οποία απορρίφθηκε η αίτηση αναίρεσης του κατηγορούμενου ο οποίος επικαλούνταν απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας που συνέβη στο ακροατήριο, κατ' άρθρο 171 περ. 1 στοιχ. δ' Κ.Π.Δ. που καθορίζουν την εμφάνιση, την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και την άσκηση των δικαιωμάτων, που του παρέχονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και τον Χάρτη Θεμελιωδών Ελευθεριών της Ε.Ε. (171 παρ. 1 περ. δ' του ΚΠΔ), καθόσον, ως υποστήριζε, το Δικάσαν Δικαστήριο παρέλειψε να τον καλέσει να απολογηθεί κατ' άρθρο 365 του ΚΠΔ, με αποτέλεσμα να μην απολογηθεί ενώπιον του φυσικού του δικαστή, ο οποίος κήρυξε την ενοχή του, επικυρώνοντας το συνταχθέν πρακτικό διαπραγμάτευσης και του επέβαλε τη συμφωνηθείσα μεταξύ αυτού και του Εισαγγελέα συνολική ποινή. Ο Α.Π. έκρινε ότι ο λόγος αυτός ήταν αβάσιμος αφού η δικαιοδοτική εξουσία του Δικαστηρίου ως προς το ζήτημα της ενοχής του αναιρεσειόντος εξαντλήθηκε στην

επικύρωση του πρακτικού διαπραγμάτευσης, το οποίο περιείχε την απολογία του τελευταίου ότι τέλεσε τις αποδιδόμενες σ' αυτό αξιόποινες πράξεις, καθόσον δεν λαμβάνει χώρα αποδεικτική διαδικασία για την διαπίστωση της ενοχής, και, στην προκείμενη περίπτωση, το δικάσαν Δικαστήριο εφάρμοσε τη διάταξη του άρθρου 303 παρ. 6 του ΚΠΔ και, αφού τον κήρυξε ένοχο, βάσει του πρακτικού διαπραγμάτευσης και των στοιχείων της δικογραφίας, στη συνέχεια του επέβαλε την συμφωνηθείσα με τον Εισαγγελέα της έδρας ποινή, εφαρμόζοντας τα κριτήρια του άρθρου 79 του ΠΚ.

-Η Α.Π. 764/2022 αναίρεσε την προσβαλλόμενη απόφαση του ΜΕΚ και παρέπεμψε την υπόθεση για νέα συζήτηση στο ίδιο δικαστήριο που θα συγκροτούνταν από άλλον δικαστή καθώς έκρινε ότι η προσβαλλόμενη είχε ανεπαρκείς αιτιολογίες αφού πέραν της αιτήσεως περί ποινικής διαπραγμάτευσης και του οικείου πρακτικού που επικαλέστηκε ως αναγνωστέα έγγραφα, παρέλειψε παντελώς, ούτε κατά γενικό προσδιορισμό ως προς το είδος τους, να προβεί σε οποιαδήποτε καταχώριση ή αναφορά οποιουδήποτε άλλου αποδεικτικού στοιχείου της δικογραφίας. Ειδικότερα με την εν λόγω απόφαση έγινε δεκτό ότι και στην απόφαση επικύρωσης του πρακτικού βάσει του οποίου κρίνεται ένοχος ο κατηγορούμενος και του επιβάλλεται ποινή, θα πρέπει να μνημονεύονται όλα τα αποδεικτικά μέσα, έστω κατά το είδος τους (μάρτυρες, έγγραφα

κ.λ.π.), χωρίς ανάγκη ειδικότερης αναφοράς τους και μνείας του τι προέκυψε από καθένα ενόψει του ότι η κατά το άρθρο 178 ΚΠΔ απαρίθμηση των αποδεικτικών μέσων κατά την ποινική διαδικασία, είναι ενδεικτική και αφορά τα κυριότερα απ αυτά, χωρίς να αποκλείει τα άλλα προκειμένου να έχει την απαιτούμενη ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία της καταδικαστικής απόφασης βάσει του άρθρου 93 §3 του Σ. και 139 του Κ.Π.Δ.-

Μυτιλήνη 29-6-2024